

Finansutskottets betänkande

1987/88:9

om sparstimulerande åtgärder
(prop. 1987/88:60, bil. 2 punkt 1)

FiU
1987/88:9

Sammanfattning

I detta betänkande biträder finansutskottet några i proposition 1987/88:60 framlagda förslag till sparstimulerande åtgärder. Förslagen innebär:

- att alla som börjar spara i allemanssparandet under de tre sista kvartalen 1988 skall erhålla en särskild startbonus,
- att s.k. ideellt sparande i allemansfonder stimuleras, bl.a. genom att dessa fonder ges rätt att dela ut en viss avkastning till ideella ändamål,
- att gränsen för största antalet deltagare i en allemansfond höjs från 75 000 till 100 000.

Vidare avstyrker utskottet två motionsyrkanden med förslag om särskild stimulans av bosparandet och införande av privata investeringskonton.

Centerns företrädare har reserverat sig på två punkter, nämligen dels till förmån för förslaget om privata investeringskonton, dels mot utökningen av antalet deltagare i en allemansfond.

Folkpartiets företrädare har reserverat sig mot utskottets ställningstagande i frågan om ideellt sparande. De förordar att denna sparform byggs ut ytterligare.

Tillsammans med företrädare för moderata samlingspartiet har folkpartiets företrädare också reserverat sig till förmån för ett framlagt förslag till bosparstimulanser.

Inledning

I detta betänkande behandlar utskottet

proposition 1987/88:60 om vissa ekonomisk-politiska åtgärder, m.m., i vad avser bilaga 2 Finansdepartementet, punkt 1 Sparstimulerande åtgärder,

de med anledning av propositionen väckta motionerna

1987/88:Fi10 av Olof Johansson m.fl. (c), i vad avser yrkandena 2 och 12,

1987/88:Fi11 av Bengt Westerberg m.fl. (fp), i vad avser yrkande 2,

1987/88:Fi12 av Carl Bildt m.fl. (m), i vad avser yrkande 4.

Propositionen

I proposition 60, bilaga 2 har regeringen under punkt 1 – efter föredragning av statsrådet Bengt K Å Johansson – föreslagit riksdagen att anta de i propositionen framlagda förslagen till

1. lag om ändring i lagen (1983:890) om allemanssparande,
 2. lag om ändring i lagen (1983:891) om skattelättnader för allemanssparande,
 3. lag om ändring i lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt.
- Lagförslagen har intagits i *bilaga* till betänkandet.

Förslagen har följande innebörd.

Alla som börjar spara i allemanssparandet under tiden den 1 april–den 30 december 1988 föreslås få en bonus motsvarande 5 % årlig ränta på det årets insättningar.

Dessutom föreslås att s.k. ideellt sparande i allemansfond skall stimuleras. Det skall ske genom att man främjar bildandet av allemansfonder, vars förmögenhet förvaltas i överensstämmelse med ideella värderingar. Sådana fonder skall enligt förslaget *dels* kunna få tillstånd att placera mer än 25 % av sin förmögenhet i statspapper, *dels* ha rätt att årligen dela ut upp till 2 % av fondens värde till någon eller några på förhand bestämda ideella samman slutningar.

Slutligen föreslås att den övre gränsen för antalet andelsägare i en allemansfond höjs från 75 000 till 100 000.

Motionerna

1987/88:Fi10 av Olof Johansson m.fl. (c), i vilken hemställs

2. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag om införande av personliga investeringskonton i enlighet med vad som i motionen anförts,

12. att riksdagen beslutar avslå regeringens förslag om ökat antal tillåtna sparare i allemansfond.

1987/88:Fi11 av Bengt Westerberg m.fl. (fp), i vilken hemställs

2. att riksdagen beslutar om de ytterligare förbättringar av s.k. ideellt sparande som föreslagits i motionen.

1987/88:Fi12 av Carl Bildt m.fl. (m), i vilken hemställs

4. att riksdagen hos regeringen begär förslag om stimulans av bosparande i enlighet med vad som i motionen anförts.

Utskottet

I början av 1980-talet minskade hushållssparandet kraftigt från en redan låg nivå. Hushållens sparkvot – beräknad som hushållens reala och finansiella sparande i förhållande till deras disponibla inkomst – låg dessförinnan på en nivå som pendlade mellan 3 och 5 %. Nedgången som tog sin början år 1980 sammanhänger i första hand med ett fall i hushållens *reala sparande*, vilket kom till uttryck i minskade nettoinvesteringar i framför allt småhus. Hushållens reala sparkvot har därefter fortsatt att minska om än i mer begränsad takt.

Fallet i hushållens reala sparande uppvägdes under 1980-talets två första år av att hushållen samtidigt ökade sitt *finansiella nettosparande*, dvs. nettot av å ena sidan hushållens bankinlåning, placeringar i värdepapper, privata pensionssparande m.m. och å andra sidan hushållens upplåning. Till följd

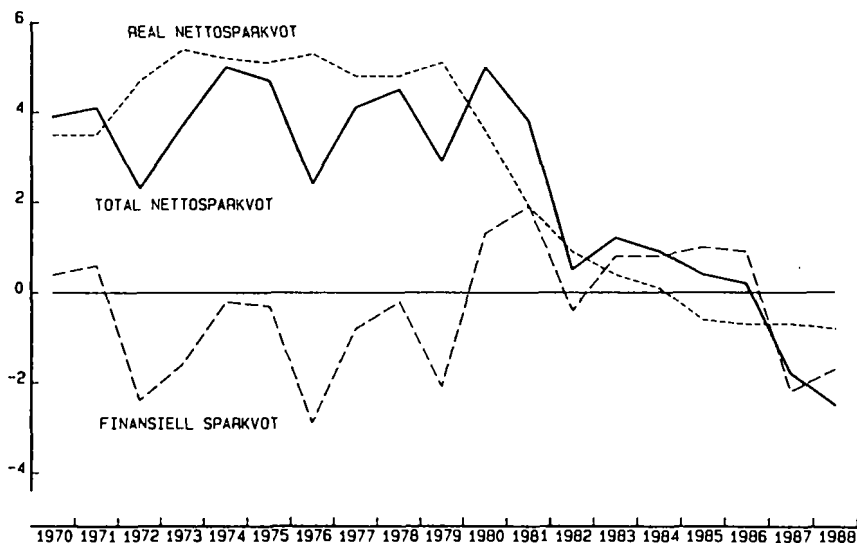
härav kom hushållens sparkvot att stabilisera sig på en mycket låg, men alltså positiv nivå.

FiU 1987/88:9

Som framgår av nedanstående diagram förutses för 1987 ett nytt kraftigt fall i sparkvoten, denna gång föranlett av en nedgång i det finansiella sparandet. I sin senaste höstrapport har konjunkturinstitutet (KI) räknat med att nettosparkvoten kommer att minska med 2 procentenheter under 1987 till minus 1 3/4 %. För 1988 har KI förutsett en ytterligare nedgång med en knapp procentenhet.

Diagram Hushållens sparkvoter

Nettosparande i procent av hushållens disponibla inkomster

Anm. Efter avdrag för den del av den tillfälliga förmögenhetsskatten på livförsäkringsbolag m. fl. som har uppskattats motsvara individuell livförsäkring (5,8 miljarder kr.). Denna skatt betraktas i nationalräkenskaperna som en kapitaltransferring från hushållen till staten även om den faktiska utbetalningen görs av försäkringsbolagen.

Källor: Konjunkturinstitutet och statistiska centralbyrån.

Nettosparandet väntas alltså bli negativt under såväl 1987 som 1988, dvs. hushållens konsumtion kommer under dessa båda år att vara större än deras disponibla inkomster. En bidragande orsak härtill torde vara den mycket kraftiga förmögenhetsökning som hushållssektorn har kunnat tillgodoräkna sig under 1980-talet. Räknat fram till utgången av 1986 hade hushållens redovisade finansiella förmögenhet på sju år ökat från knappt 80 till 270 miljarder kronor till följd av kursuppgången på börsnoterade aktier och höjda taxeringsvärden på fastigheter.

Uppgifterna om det sjunkande nettosparandet inger oro. I sammanhanget måste dock beaktas att den statistik som redovisningen grundas på generellt är mycket osäker. För 1987 och 1988 har denna osäkerhet nu blivit än större till följd av det inträffade kursfallet på aktier.

Även med detta förbehåll står det klart att hushållssparandet är för lågt. Hushållens kraftigt ökade utgifter har bidragit till att bytesbalansen försämrats och till att den totala efterfrågan har blivit så hög att ekonomin nu visar tecken på överhettning. Om utrymme skall kunna skapas för en nödvändig

ökning av industriinvesteringarna måste en större andel av hushållens disponibla inkomster sättas av för sparande.

I slutet av 1987 och början av 1988 kommer mycket stora belopp att utbetalas till hushållssektorn i form av överskjutande skatt och räntekrediteringar på bankinlåning. Dessutom frigörs sparmedel från skattesparandet och från ett sparobligationslån som förfaller till betalning. Till följd härav uppkommer en kraftig ökning av hushållssektorns kortfristiga tillgångar. För att motverka att dessa tillgångar används för konsumtion har riksdagen redan under föregående riksmöte beslutat att extrainsättningar skall få göras med högst 5 000 kr. i vinstsparandet under fjärde kvartalet i år och med ett lika stort belopp i allemanssparandet under första kvartalet 1988. Dessutom kommer, enligt samma beslut, taket för en sparares samlade nettoinsättningar i allemanssparandet att höjas från 50 000 till 60 000 kr. den 1 januari 1988.

Av intresse i sammanhanget är vidare att riksgäldskontoret planerar att ge ut ett nytt premieobligationslån i början av 1988.

Regeringen har dessutom i juni 1987 givit spardelegationen i uppdrag att utreda vissa frågor om hushållssparandet och att finna vägar som kan leda till ett ökat hushållssparande i Sverige.

Med hänvisning bl.a. till den fortsatta nedgången i hushållssparandet föreslår regeringen i proposition 60 vissa ytterligare sparstimulanser. Vuxna som fr.o.m. andra kvartalet 1988 börjar spara i allemanssparandet föreslås få en startbonus motsvarande 5 % årlig ränta på det årets insättningar. Det är samma bonus som nytillkomna ungdomar har kunnat tillgodoräkna sig på första årets insättningar alltsedan allemanssparandets tillkomst. Vidare föreslås lagändringar i syfte att främja ett s.k. ideellt sparande i allemansfond. Dels skall fonder, vars investeringsområde begränsats av ideella hänsyn, kunna få dispens så att mer än 25 % av fondtillgångarna får placeras i statspapper, dels skall det bli möjligt att varje år dela ut ett visst belopp av fonden. I propositionen föreslås också att gränsen för största antalet deltagare i en allemansfond höjs från 75 000 till 100 000. Vidare anmäls att dessa åtgärder senare kommer att kompletteras med ett förslag om ungdomssparande med särskild inriktning på bostadsanskaffning. Ett sådant förslag förbereds inom regeringskansliet, framgår det av propositionen.

Förslagen berörs i samtliga partimotioner som väckts med anledning av propositionen.

I *motion Fi9* av vänsterpartiet kommunisterna ifrågasätter motionärerna visserligen den ytterligare premiering av sparandet som föreslås. De frågar sig också om de föreslagna åtgärderna är tillräckligt verkningsfulla för att kunna åstadkomma en begränsning av hushållskrediterna. Några säryrkanden framförs emellertid inte utan motionärerna godkänner propositionens förslag i dessa delar. Utskottet går därför inte vidare in på motion Fi9 (vpk) i detta sammanhang. De övriga frågor som motionärerna tar upp behandlas i betänkande FiU 1987/88:10.

Moderata samlingspartiet riktar i *motion Fi12* kritik mot allemanssparandet och pekar på andra upplåningsformer som är billigare för staten. Motionärerna anser också att hushållens sparande bör stimuleras med åtgärder av mer generell natur. I avvaktan på att sådana åtgärder genomförs

godtar de emellertid de av regeringen framlagda besparingsförslagen.

Folkpartiet anser i *motion Fi11* att det är bra att regeringen vill stimulera hushållens sparande. Motionärerna har inga erinringar mot den föreslagna startbonusen och förslaget om ett utökat antal delägare i varje allemansfond. Enligt motionärernas mening bör dock förslaget om ett ideellt sparande kompletteras i två avseenden (yrkande 2). För det första bör den som är berättigad att delta i allemanssparandet ges möjlighet att *samtidigt* spara högsta tillåtna sparbelopp, dvs. 800 kr. per månad, på såväl ett vanligt allemanskonto som ett ideellt allemanskonto. För det andra anser motionärerna att utdelningen från de ideella allemansfonderna inte skall begränsas till 2 % av fondens värde utan kunna uppgå till ett procenttal motsvarande halva diskontot, dvs. för närvarande 3,75 %.

Centern anser i *motion Fi10* att förslagen om en startbonus och ett ideellt sparande endast i marginell utsträckning kommer att få någon dämpande effekt på efterfrågetillväxten. Motionärerna vill dock inte motsätta sig förslagen. Däremot avvisar de den tilltänkta ökningen av antalet delägare i varje allemansfond, eftersom den leder till en ytterligare koncentration till varje fond (yrkande 12).

Även om vissa erinringar framförs råder således bred enighet om de av regeringen föreslagna sparstimulanserna.

När allemanssparandet infördes år 1984 *premierades alla som började spara* med en bonusränta på det årets insättningar. Bonusen har därefter varit förbehållen nytilkomna ungdomar. Det kan förmodas att startpremien bidragit till allemanssparandets stora popularitet. I likhet med föredragande statsrådet gör utskottet därför den bedömningen att en temporärt införd startpremie, som är lika för alla åldersgrupper, skulle kunna locka till sig nya sparare. Utskottet biträder med hänsyn härtill förslaget att alla som börjar spara i allemanssparandet under de tre sista kvartalen nästa år skall få tillgodoräkna sig en bonusränta motsvarande 5 % årlig ränta på insättningar-na under det året.

Utskottet vill med anledning av förslaget om ett *ideellt sparande* erinra om att allemanssparandet är ett sammanhållet sparsystem som omfattar både bankinlåning (allemanssparkonto) och sparande i aktiefond (allemansfond). Systemet är uppbyggt kring vissa grundläggande principer. En sådan princip är att den som sparar skall från en månad till en annan fritt kunna välja hur han vill fördela sparmedel på ett allemanssparkonto eller i högst två allemansfonder. Enda restriktionen är att det sammanlagda sparandet inte får överstiga 800 kr. per månad. En annan grundläggande princip är att en sparare har rätt att föra över, helt eller delvis, behållningen i en allemansfond till en annan sådan fond.

Regeringens förslag innebär att det ideella sparandet integreras med allemanssparandet. Den som sparar i en ideell allemansfond kan sålunda föra över hela eller delar av sin innestående behållning till en "vanlig" allemansfond eller vice versa.

Det i motion Fi11 (fp) framförda förslaget om att det skall ges möjlighet att samtidigt spara upp till 800 kr. per månad i såväl en "vanlig" som en ideell allemansfond är inte förenligt med dessa grundprinciper. Eftersom allemans-

sparandet är skattebefriat innebär motionärernas förslag i praktiken att de som utnyttjar båda fondmodellerna maximalt skulle komma i åtnjutande av en dubbel subvention.

Om man, som regeringen föreslår, knyter det ideella sparandet till allemanssparandet bibehåller man ett skattebefriat sparsystem som är enhetligt uppbyggt och lätt överblickbart. Enligt utskottets mening ligger det ett stort värde i en sådan konstruktion. Motionärernas förslag skulle, om det genomförs, innebära att detta sammanhållna system bryts upp. Utskottet kan med hänsyn härtill inte ställa sig bakom det av motionärerna framlagda förslaget.

Motionärernas förslag om vidgad utdelningsrätt för de ideella allemansfonderna går, som utskottet ser det, i och för sig att förena med allemansfondssystemets grundprinciper. Till saken hör emellertid att det ideella sparandet är en för svenska förhållanden ny och i det närmaste helt oprövad sparform. Den riktar sig bl.a. till sådana personer vars kapitalplaceringar styrs av andra bevekelsegrunder än rent ekonomiska. Många som väljer denna sparform torde därför inte påverkas nämnvärt om fonderna ges rätt att dela ut mer än de 2 % av fondens värde som regeringen föreslår. Men ju högre utdelningen är, desto lägre blir värdet av spararnas andelar i fonden. Det går därför inte att bortse från att en vidgad utdelningsrätt skulle kunna inverka menligt på anslutningen till denna sparform. För att inte redan i inledningsskedet begränsa intresset för denna nya typ av sparande kan det enligt utskottets mening därför finnas skäl att iakttäta viss återhållsamhet i detta avseende. Utskottet finner med hänsyn härtill det av regeringen föreslagna utdelningstaket väl avvägt. Vunna erfarenheter får senare visa om och i vilken utsträckning det kan vara lämpligt att ompröva detta tak. Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motion Fi11 (fp) yrkande 2.

Som tidigare nämnts föreslås i propositionen också att *gränsen för största tillåtna antal andelsägare i en allemansfond* skall höjas från 75 000 till 100 000. Bakgrunden till förslaget är att sparandet i allemansfonder nu har nått en sådan omfattning att man i vissa fonder börjar närma sig taket för antalet delägare. För att nya sparare skall kunna få tillträde till allemansfonderna måste därför ytterligare fondbolag bildas och nya fonder sättas i gång, vilket drar med sig extra kostnader för administration och förvaltning. Såsom framhålls i propositionen skulle dessa kostnader kunna undvikas om gränsen för största antalet sparare höjs. I motion Fi10 (c) yrkas avslag på detta förslag.

Utskottet får med anledning härav anföra följande. Den nuvarande gränsen vid högst 75 000 andelsägare per fond har bl.a. motiverats med att andelsägarna skall ha möjligheter att kunna utöva ett inflytande på fondernas förvaltning. I likhet med föredraganden anser utskottet att en viss höjning av taket är möjlig utan att inflytandeintresset sätts åsido. Utskottet avstyrker således motion Fi10 (c) yrkande 12 och biträder propositionens förslag i denna del.

Moderata samlingspartiet har i sin motion Fi12 tagit fasta på att regeringen i propositionen anmäler att ett förslag om ungdomssparande med särskild inriktning på bostadsanskaffning skall utarbetas i regeringskansliet. Den

anknytning av bosparandet till allemanssparandet som regeringen tidigare infört är enligt motionärernas uppfattning olämplig. De anser att en stimulans till bosparande bör bygga på redan existerande "spara/låna till bostad-system" i stället för att på ett krångligt sätt kopplas till allemanssparandet. Motionärerna förordar att riksdagen hos regeringen skall begära förslag om *stimulans av bosparandet* i enlighet med ett sådant system. Utan att något yrkande framläggs redovisas i motion Fi11 (fp) en snarlik uppfattning.

Enligt utskottets mening finns det inte anledning att på nuvarande stadium binda sig för en viss lösning. Regeringen bör ges möjlighet att pröva olika vägar för att stimulera ett ungdomssparande med särskild inriktning på bostadsanskaffning. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet bifall till motion Fi12 (m) yrkande 4.

Centern för i sin motion Fi10 ånyo fram förslag om ett sparande uppbyggt kring *privata investeringskonton*. Det är ett sparsystem för hushållen som centern förespråkat under en följd av år och som innebär att insättningar på ett sådant konto skall vara avdragsgilla och avkastningen skattefria. Det nu framlagda förslaget skiljer sig från tidigare förslag genom att det är mer detaljerat till sin utformning och att det har modifierats i vissa avseenden. Sålunda föreslås att de årliga insättningarna skall begränsas till högst ett halvt basbelopp (dvs. 12 250 kr. år 1987) och att uttag i princip inte skall få göras före 55 års ålder utom för investeringar i egen permanentbostad eller som eget kapital vid start av företag.

I likhet med tidigare anser utskottet att förslaget är intressant i sin avvägning mellan konsumtion och långsiktigt sparande. De gjorda modifieringarna innebär att långsiktigheten i sparandet nu skjuts i förgrunden. Dessutom har ett tak satts för de avdragsgilla insättningarnas storlek. Trots detta är enligt utskottets mening förslaget alltför behäftat med vissa svagheter. Så t.ex. skulle ett system med privata investeringskonton öppna möjlighet för s.k. skattearbitrage genom att en sparare kan låna medel med avdragsgilla räntor för att placera dem på skattemässigt gynnsamma investeringskonton. Införandet av privata investeringskonton skulle dessutom leda till betydande inkomstbortfall för stat och kommuner, särskilt i övergångsskedet, och man skulle vid sidan av allemanssparandet få ett nytt omfattande sparsystem som bärs upp av gynnsamma skatteregler.

Det är som utskottet ser det angeläget att hushållens sparande ökar. Detta bör emellertid inte åstadkommas genom en långtgående utbyggnad av möjligheterna till skattearbitrage. I stället bör man inrikta sig på att stimulera till ett ökat sparande och en minskad skuldsättning genom en enhetlig och mer rättvis kapitalbeskattning. Kapital- resp. arbetsinkomster bör också beskattas så likvärdigt som möjligt. Frågor av detta slag kommer att övervägas av utredningen om reformerad inkomstbeskattning (dir. 1987:29). Enligt direktiven bör de förslag utredningen lägger fram bl.a. innebära gynnsammare regler för sparande och mindre gynnsamma villkor för skuldsättning. Med det anförda avstyrker utskottet motion Fi10 (c) yrkande 2.

Utskottet hemställer

1. beträffande *utdelning till ideella organisationer*
att riksdagen med avslag på motion 1987/88:Fi11 yrkande 2 antar det i proposition 1987/88:60 bilaga 2 punkt 1 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1983:890) om allemanssparande såvitt avser 18 §,
2. beträffande *högsta antalet sparare i allemansfond*
att riksdagen med avslag på motion 1987/88:Fi10 yrkande 12 antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1983:890) om allemanssparande såvitt avser 11 §,
3. beträffande *lagen om allemanssparande i övrigt*
att riksdagen antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1983:890) om allemanssparande i den mån förslaget inte omfattas av vad utskottet hemställt under mom. 1 och 2,
4. beträffande *lagen om skattelättnader för allemanssparande*
att riksdagen antar i propositionen framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1983:891) om skattelättnader för allemanssparande,
5. beträffande *lagen om arvsskatt och gåvoskatt*
att riksdagen antar i propositionen framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt,
6. beträffande *stimulans av bosparandet*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Fi12 yrkande 4,
7. beträffande *privata investeringskonton*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Fi10 yrkande 2.

Stockholm den 3 december 1987

På finansutskottets vägnar

Arne Gadd

Närvarande: Arne Gadd (s), Anne Wibble (fp), Roland Sundgren (s), Lars Tobisson (m), Christer Nilsson (s), Rune Rydén (m), Lisbet Calner (s), Filip Fridolfsson (m), Arne Andersson i Gamleby (s), Gunnar Björk (c), Hans Petersson i Hallstahammar (vpk), Arne Kjörnsberg (s), Marianne Carlström (s), Rolf Kenneryd (c) och Lennart Alsén (fp).

Reservationer

1. Utdelning till ideella organisationer (mom. 1)

Anne Wibble och Lennart Alsén (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 5 börjar med "Utskottet vill" och på s. 6 slutar med "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Det i propositionen framförda förslaget om ett *ideellt sparande* öppnar möjlighet för ideella organisationer att låta sina medlemmar och sympatisö-

rer spara i en fond som placerar sparmedlen i verksamheter i linje med organisationernas värderingar. Genom att denna typ av sparande inordnas i allemanssparandet blir avkastningen skattebefriad. Utskottet ser detta som ett accepterande av principen om avdragsrätt för ideella gåvor.

Kopplingen av det ideella sparandet till allemanssparandet innebär att sparbeloppet får uppgå till högst 800 kr. per månad i denna och andra allemanssparformer. Folkpartiet föreslår i motion Fi11 att det skall öppnas möjlighet att spara med högsta sparbelopp, 800 kr. per månad, såväl i en idcell allemansfond som i det vanliga allemanssparandet. Utskottet biträder detta förslag eftersom det verksamt kan främja anslutningen till det ideella sparandet och öka det totala sparandet. Då det är frågan om ett skattebefriat sparande bör det inte finnas möjlighet att föra över behållningen från en ideell allemansfond till en vanlig allemansfond eller vice versa.

Enligt utskottets mening är det i propositionen föreslagna taket för fondernas utdelning till de ideella organisationerna alltför snävt tilltaget. Det bör därför i överensstämmelse med förslaget i motion Fi11 (fp) höjas från föreslagna 2 % av fondens värde till ett procenttal motsvarande halva diskontot, dvs. för närvarande 3,75 %. Med dessa jämkningar godtar utskottet regeringens förslag till ideellt sparande. Det innebär att utskottet också biträder förslaget i motion Fi11 (fp) yrkande 1.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande utdelning till ideella organisationer

att riksdagen med anledning av det i proposition 1987/88:60 bilaga 2 punkt 1 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1983:890) om allemanssparande såvitt avser 18 § och med bifall till motion 1987/88:Fi11 yrkande 2 antar följande som *Reservanternas förslag* betecknade lydelse:

Nuvarande lydelse

3 § Sparmedel skall sättas in i en svensk bank som enligt överenskomelse med riksgäldskontoret förmedlar allemanssparande. En sparare får inte spara på mer än ett allemanssparkonto och i fler än två allemansfonder.

Reservanternas förslag

3 § Sparmedel skall sättas in i en svensk bank som enligt överenskomelse med riksgäldskontoret förmedlar allemanssparande. En sparare får inte spara på mer än ett allemanssparkonto och i fler än två allemansfonder. *Sparande får ske i ytterligare en allemansfond, om från fonden skall ske utdelning enligt 18 § sista stycket.*

Vad som föreskrivs — — om sparkassa.

För visst sparande — — enligt 24 och 25 §§.

4 § Varje sparare får sätta in högst 800 kronor i månaden i allemanssparandet.

4 § Varje sparare får sätta in högst 1 600 kronor i månaden i allemanssparandet. *Av månadsinsättningarna får högst 800 kronor sättas in i sådana allemansfonder som avses i 18 § sista stycket och högst 800 kronor i allemanssparandet i övrigt.*

Spararens insättningar, i förekommande fall minskade med uttag, får

Spararens insättningar, i förekommande fall minskade med uttag, får

sammanlagt inte överstiga 60 000 kronor.

7 § En sparare får överföra hela behållningen på sitt allemansspar-konto till ett sådant konto i annan bank. Med iakttagande av 3 § första stycket får han även överföra, helt eller delvis, behållningen i en allemansfond till annan sådan fond.

18 § Fondbestämmelserna för --- i aktiefondslagen (1974:931).
Fondbestämmelserna skall --- om fondandelsägarstämma.

inte överstiga

1. sammanlagt 60 000 kronor i sådana allemansfonder som avses i 18 § sista stycket och

2. sammanlagt 60 000 kronor i allemanssparandet i övrigt.

7 § En sparare får överföra hela behållningen på sitt allemansspar-konto till ett sådant konto i annan bank. Med iakttagande av 3 § första stycket får han även överföra, helt eller delvis, behållningen i en allemansfond till annan sådan fond. Överföring får dock inte ske till eller från en sådan allemansfond som avses i 18 § sista stycket.

Fondbestämmelserna får ange att belopp, som motsvarar högst hälften av det av riksbanken fastställda diskontot multiplicerat med fondens värde vid utgången av det närmast föregående kalenderåret skall utdelas årligen till viss stiftelse eller visst trossamfund eller annan samman-slutning, dock endast om mottagaren är en svensk juridisk person och inte har till syfte att i sin verksamhet tillgodose medlemmarnas eller andra enskildas ekonomiska intresse.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1988.

2. Utdelning till ideella organisationer (mom. 1, motiveringen)

Lars Tobisson, Rune Rydén och Filip Fridolfsson (alla m) anser att Jen del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar med "Om man" och slutar med "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motion Fi11 (fp) yrkande 2.

3. Högsta antalet sparare i allemansfond (mom. 2)

Gunnar Björk och Rolf Kenneryd (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar med "Utskottet får" och slutar med "i denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet får med anledning härav anförda följande. Den nuvarande gränsen vid högst 75 000 andelsägare per fond är satt med tanke på riskkapitalmarknadens funktionsätt och på andelsägarnas möjligheter att utöva inflytande på fondernas förvaltning. Om man i enlighet med proposi-

tionens förslag höjer gränsen för största tillåtna antalet andelsägare i en allemansfond till 100 000 försvagas delägarnas möjligheter till inflytande samtidigt som de enskilda fondernas ställning på kapitalmarknaden stärks. I likhet med den uppfattning som kommer till uttryck i motion Fi10 (c) motsätter sig utskottet en sådan koncentration. Utskottet avstyrker följaktligen propositionens förslag i denna del och biträder motion Fi10 (c) yrkande 12.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. *beträffande högsta antalet sparare i allemansfond*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Fi10 yrkande 12 avslår det i proposition 1987/88:60 bilaga 2 punkt 1 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1983:890) om allemanssparande såvitt avser 11 §,

4. Stimulans av bosparandet (mom. 6)

Anne Wibble (fp), Lars Tobisson (m), Rune Rydén (m), Filip Fridolfsson (m) och Lennart Alsén (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "yrkande 4" bort ha följande lydelse:

Den omständigheten att regeringen bara några år efter införandet av ett nytt system för ungdomsbosparandet överväger andra alternativ ser utskottet som en bekräftelse på att denna bosparform inte fått önskat gensvar. Det är i och för sig inte oväntat eftersom bostadssparandet för ungdomar fått en krånglig koppling till allemanssparandet. Skall nya lösningar utformas bör stimulansen inriktas på redan existerande "spara-låna-till-bostad-system" hos banker och andra kreditinstitut. Det är en klar fördel både för sparare och banker om de medel som sparas får behållas av bankerna och kan användas för utlåning till bostadsändamål. Därmed skapas normala kundrelationer.

Premieringen av bosparandet bör ske antingen genom att avkastningen upp till ett visst sparbelopp görs skattefri eller genom att det utgår en särskild sparpremie för medel som stått inne en viss tid. Till sparandet bör knytas en viss lånerätt vid bostadsköp. Det finns, som utskottet ser det, inte anledning att låta endast ungdomar få dessa sparmöjligheter. Begränsningen bör i stället ligga i själva sparpremieringen. Enligt utskottets mening bör riksdagen hos regeringen begära ett förslag till nytt system för bosparande utformat i enlighet med de riktlinjer utskottet här angivit.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. *beträffande stimulans av bosparandet*

att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Fi12 yrkande 4 hos regeringen begär förslag om nytt system för bosparande i enlighet med vad utskottet anfört,

5. Privata investeringskonton (mom. 7)

FiU 1987/88:9

Gunnar Björk och Rolf Kenneryd (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar med "Centern för" och slutar med "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Centern för i sin motion Fi10 ånyo fram förslag om ett sparande uppbyggt kring *privata investeringskonton*. Det är ett sparsystem som ger individen möjlighet att spara med uppskjuten beskattning. Systemet är så utformat att konsumtion beskattas medan sparande är befriat från skatt. Det innebär att investeringar i hushållssektorn behandlas lika förmånligt som i företagssektorn.

Det förslag som centern presenterar i motion Fi10 är mer preciserat än tidigare. De årliga avdragsgilla insättningar på kontot har nu begränsats till högst ett halvt basbelopp (dvs. 12 250 kr. år 1987) och uttag får i princip inte göras före 55 års ålder utom för investeringar i egen permanentbostad eller för eget kapital vid start av företag.

De privata investeringskontona kan bidra till en kraftig ökning av sparandet. Detta är angeläget eftersom hushållssparandet inte utvecklats på det sätt man väntat sig. Regeringens förslag till sparstimulanser kan endast marginellt påverka hushållens sparvilja. De bör därför kompletteras med mer kraftfulla åtgärder.

De sparstimulanser som föreslås i motion Fi10 (c) är enkla att förverkliga och har förutsättningar att få en mycket bred anslutning som snabbt kan ge effekt på hushållssparandet. Utskottet anser således att ett system med privata investeringskonton nu bör införas. I enlighet med vad som förordas i motionen bör i en första etapp reformen ges i huvudsak följande inriktning.

- Alla som är kyrkobokförda i Sverige skall från det år de fyller 16 år ha rätt att öppna ett privat investeringskonto.
- Insättningarna på kontot får inte överstiga ett halvt basbelopp per person och år.
- På det privata investeringskontot får sparande ske på räntebärande sparkonto, i aktiefond, aktier, obligationer, konvertibler eller motsvarande.
- Belåning av kontot skall inte vara tillåten.
- Förvaltare av sparsystemet skall vara banker, fondkommissionärer, försäkringsbolag och andra organisationer som uppfyller vissa väl definierade krav på säkerhet, kontroll, information och service.
- Uttag skall före 55 års ålder få göras i princip bara för investeringar i egen permanentbostad och för eget kapital vid start av företag.
- Efter 55 års ålder skall uttag även få göras med 20 % av kontots värde per år. Efter femårsperioden skall uttagen vara helt fria. Medel som tas ut på detta sätt skall föras upp till beskattning.

Vad utskottet här anfört bör ges till känna för regeringen.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *privata investeringskonton*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Fi10 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Anne Wibble (fp), Lars Tobisson (m), Rune Rydén (m), Filip Fridolfsson (m) och Lennart Alsén (fp) anser att den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar med "I likhet med" och slutar med "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

I likhet med tidigare anser utskottet att förslaget är intressant i sin avvägning mellan konsumtion och långsiktigt sparande. De gjorda modifieringarna innebär att långsiktigheten i sparandet nu skjuts i förgrunden. Dessutom har ett tak satts för de avdragsgilla insättningarnas storlek. Trots detta är emellertid förslaget alltför behäftat med svagheter. Den mest framträdande är att ett system med privata investeringskonton skulle öppna möjlighet för s.k. skattearbitrage genom att en sparare kan låna medel med avdragsgilla räntor för att placera dem på skattemässigt gynnade investeringskonton. Med hänsyn härtill avstyrker utskottet motion Fi10 (c) yrkande 2.

Särskilt yttrande

Hans Petersson i Hallstahammar (vpk) anför:

Undan för undan skapas förmåner för dem som har möjlighet att spara regelbundet. Den som har det gott ställt behöver inte gå ut på låne marknaden för att finansiera sin konsumtion utan kan utnyttja sparade medel. På sikt förbättras därigenom spararnas ekonomi ytterligare, samtidigt som sämre bemedlade tvingas ut i fördyrad lånekonsumtion.

Om hushållssparandet skall kunna öka fordras därför åtgärder som gör att fler hushåll får möjlighet att spara en del av inkomsten. Den förda ekonomiska politiken har dock inriktats på att hålla tillbaka lönerna för vanliga inkomstagare. Detta motverkar i längden det breda, allmänna hushållssparandet som är önskvärt, inte minst för att skapa trygghet i den enskildes ekonomi.

Jag delar inte utskottsmajoritetens uppfattning att det är hushållen som genom en återhållen konsumtion och ökat sparande skall klara näringslivets kapitalförsörjning. Företagen har medel för investeringar. En begränsning av utlandsinvesteringarna och åtgärder mot spekulativa inslag i ekonomin skulle främja näringslivets investeringar inom landet.

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1983:890) om allemanssparande

Härigenom föreskrivs att 5, 11, 15 och 18 §§ lagen (1983:890) om allemanssparande¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

Den som börjar spara och som det första kalenderåret han sparar fyller högst 25 år får för detta år ett särskilt tillägg (bonusränta) motsvarande fem procent årlig ränta, dock högst 300 kronor.

Även den som är äldre än 25 år och som börjar spara under tiden den 1 april - den 30 december 1988 får för detta år en sådan bonusränta som sägs i första stycket.

Bonusräntan bekostas av staten och tillförs sparmedlen vid utgången av det år då sparandet inleddes.

11 §

Antalet andelsägare i en allemansfond får inte överstiga 75 000.

Antalet andelsägare i en allemansfond får inte överstiga 100 000.

15 §

Fondbolag får till en allemansfond förvärva endast följande slag av värdepapper, nämligen

1. sådana svenska aktier och av svenskt aktiebolag utfärdade konvertibla skuldebrev eller skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning som är inregistrerade vid Stockholms fondbörs,

2. svenska aktier i bolag som träffat avtal med fondkommissionär om att denne på begäran skall ange kurser på aktier i bolaget och till dessa kurser köpa och sälja aktier i bolaget (OTC-bolag),

3. sådana svenska aktier och av svenskt aktiebolag utfärdade konvertibla skuldebrev eller skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning som utbjuds till försäljning under sådana förhållanden att sannolika skäl finns för antagande att de inom ett år från förvärvet kommer att inregistreras vid Stockholms fondbörs,

4. andra svenska aktier samt andra av svenskt aktiebolag utfärdade konvertibla skuldebrev eller skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning,

5. förlagsandelsbevis i svensk ekonomisk förening,

6. bevis om rätt att teckna eller erhålla aktier eller andra värdepapper som avses i 1-5,

7. obligationer och andra skuldförbindelser, utfärdade av staten.

Har värdepapper som förvärvats enligt första stycket 3 ej inregistrerats inom ett år från förvärvet, skall de avyttras så snart det lämpligen kan ske, om de inte vid något tillfälle under ettårsperioden kunnat inrymmas inom

¹ Lagen omtryckt 1986:522.

trettioprocentsgränsen enligt fjärde stycket eller tioprocentsgränsen enligt femte stycket.

Ett fondbolag får inte till en allemansfond förvärva aktier i bolaget.

Ett fondbolag får inte till fonden mot vederlag förvärva aktier som avses i första stycket 2 eller bevis om rätt att teckna eller erhålla sådana aktier i en sådan omfattning att värdet av aktierna och bevisen, tillsammans med de värdepapper som omfattas av tioprocentsgränsen enligt sista stycket, genom förvärvet kommer att överstiga trettio procent av fondens värde.

Ett fondbolag får inte till fonden mot vederlag förvärva värdepapper som avses i första stycket 4 och 5 eller bevis om rätt att teckna eller erhålla sådana värdepapper i sådan omfattning att värdet av värdepapperen och bevisen genom förvärvet kommer att överstiga tio procent av fondens värde. *Bankinspektionen kan, om det finns särskilda skäl, medge att procenttalet överskrids.* Ej heller får ett fondbolag till fonden mot vederlag förvärva värdepapper enligt första stycket 7 i sådan omfattning att värdet av de värdepapper som där avses genom förvärvet kommer att överstiga tjugofem procent av fondens värde. Den sistnämnda begränsningen gäller dock inte förrän ett år efter det att fondbolaget erhållit bankinspektionens tillstånd att bedriva fondverksamhet.

Ett fondbolag får inte till fonden mot vederlag förvärva värdepapper som avses i första stycket 4 och 5 eller bevis om rätt att teckna eller erhålla sådana värdepapper i sådan omfattning att värdet av värdepapperen och bevisen genom förvärvet kommer att överstiga tio procent av fondens värde. Ej heller får ett fondbolag till fonden mot vederlag förvärva värdepapper enligt första stycket 7 i sådan omfattning att värdet av de värdepapper som där avses genom förvärvet kommer att överstiga tjugofem procent av fondens värde. Den sistnämnda begränsningen gäller dock inte förrän ett år efter det att fondbolaget erhållit bankinspektionens tillstånd att bedriva fondverksamhet. *Bankinspektionen kan, om det finns särskilda skäl, medge att de procenttal, som anges i detta stycke, överskrids.*

18 §

Fondbestämmelserna för en allemansfond skall ange att

1. fonden är en allemansfond för vilken denna lag gäller,
2. fondbolaget skall föra register över innehav av fondandelar och inte skall utfärda fondandelsbevis,
3. utdelning till fondandelsägarna inte skall ske,
4. inlösen av fondandel skall ske i de fall och på de villkor som anges i denna lag och i aktiefondslagen (1974:931).

Fondbestämmelserna skall också innehålla närmare regler om fondandelsägarstämma.

Fondbestämmelserna får ange att belopp motsvarande sammanlagt högst två procent av fondens värde vid utgången av det närmast föregående kalenderåret skall utdelas årligen till viss stiftelse eller visst trossamfund eller annan sammanslutning, dock endast om mottagaren är en svensk juridisk person och inte har till syfte att i sin

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

FiU 1987/88:9

Bilaga

*verksamhet tillgodose medlemmar-
nas eller andra enskildas ekonomis-
ka intresse.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1988.

2 Förslag till

FiU 1987/88:9

Bilaga

Lag om ändring i lagen (1983:891) om skattelättnader för allemanssparande

Härigenom föreskrivs att lagen (1983:891) om skattelättnader för allemanssparande¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Skattelättnader enligt denna lag medges för sparande enligt lagen (1983:890) om allemanssparande.

Räntan på sparmedlen samt bonusräntan enligt 5 § lagen om allemanssparande utgör inte skattepliktig inkomst vid taxering enligt kommunal-skattelagen (1928:370) eller lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt.

Realisationsvinst på andel i allemansfond utgör inte skattepliktig inkomst. Avdrag får ej göras för realisationsförlust på sådan andel.

För utdelning enligt 18 § sista stycket lagen om allemanssparande utgår gåvoskatt i den mån skattskyldighet föreligger enligt lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1988.

¹ Senaste lydelse 1986:497.

3 Förslag till

FiU 1987/88:9

Lag om ändring i lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt

Bilaga

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt¹ skall införas ett nytt moment, 37 § 3 mom., av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

37 §

3 mom.

Gåvoskatt utgår för utdelning från en allemansfond enligt 18 § sista stycket lagen (1983:890) om allemanssparande. En sådan utdelning skall vid tillämpning av denna lag anses utgöra en gåva från fonden.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1988.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 1974:857.

Innehåll

FiU 1987/88:9

Sammanfattning	1
Inledning	1
Propositionen	1
Motionerna	2
Utskottet	2
Hemställan	8

Reservationer

1. Utdelning till ideella organisationer (mom. 1) (fp)	8
2. Utdelning till ideella organisationer (mom. 1, motiveringen) (m) ..	10
3. Högsta antalet sparare i allemansfond (mom. 2) (c)	10
4. Stimulans av bosparandet (mom. 6) (m, fp)	11
5. Privata investeringskonton (mom. 7) (c)	12
6. Privata investeringskonton (mom. 7, motiveringen) (m, fp)	13
Särskilt yttrande (vpk)	13

Bilaga

Propositionens lagförslag	14
1 Förslag till Lag om ändring i lagen (1983:890) om allemanssparande	14
2 Förslag till Lag om ändring i lagen (1983:891) om skattelättnader för allemanssparande	17
3 Förslag till Lag om ändring i lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt	18

